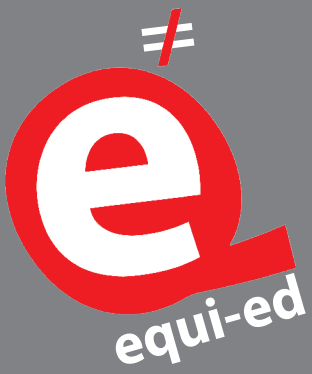

equal acces for all

Strengthening the Social Dimension for a Stronger European Higher Education Area

jednak pristup za sve

Osnaživanje socijalne dimenzije u cilju jačanja Evropskog prostora visokog obrazovanja

Koordinator projekta
Univerzitet u Nišu

Kontakt projekta
Univerzitet u Nišu
Univerzitetski trg 2, 18000 Niš, Srbija

www.equied.ni.ac.rs
Email – info@equied.ac.rs

t. +381 18 25 75 26
m. +381 64 80 13 315

Partnerske institucije
Univerzitet u Beogradu
Univerzitet u Novom Sadu
Univerzitet u Novom Pazaru
Univerzitet umetnosti u Beogradu
Ministarstvo prosvete i nauke Republike Srbije
Centar za obrazovne politike
Univerzitet u Mariboru
Univerzitet u Barseloni
Roehampton univerzitet u Londonu
Univerzitet Sveti Ćirilo i Metodije u Velikom Trnovu
Poverenik za zaštitu ravnopravnosti
Republički zavod za statistiku Srbije
Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva
Studentska konferencija univerziteta Srbije
Udruženje romskih studenata
Udruženje studenata sa invaliditetom
Udruženje studenata sa hendikepom

European Commission
TEMPUS

Tempus projekt SM 516851-2011
Trajanje projekta: oktobar 2011 – septembar 2014

PARTNERI NA PROJEKTU

Jednak pristup visokom obrazovanju daje prednost u pristupu tržištu rada i predstavlja značajno sredstvo za iskorenjavanje siromaštva i socijalnog isključenja. Cilj ovog projekta jeste da povećamo šanse mladih u Srbiji da upišu fakultet i ostanu u visokom obrazovanju, naročito Roma, osoba sa invaliditetom, ruralne populacije, mladih ljudi iz porodica sa nižim stepenom obrazovanja i ostalih podzastupljenih grupa.Iz ovog ugla, svaki građanin bi trebalo da ima pristup obrazovanju visokog kvaliteta, bez obzira na socijalnu ili ekonomsku pozadinu, rasu, religiju ili pol.

Cilj projekta:

Upoznavanje strukturnih pretpostavki za izjednačavanje šansi svih mladih osoba da steknu visoko obrazovanje na univerzitetima u Srbiji, bez obzira na:

- socioekonomski status
- obrazovanje roditelja
- mesto stanovanja
- etničku pripadnost

- vrstu završene srednje škole
- stepen i vrstu invaliditeta

Očekivani rezultati projekta

- Predlog mera za ravnopravno uključivanje svih grupa potencijalnih studenata i studentkinja u visoko obrazovanje
- Predlog novog zakona o učeničkom i studentskom standardu
- Unapređenje prikupljanja podataka o socijalnoj dimenziji visokog obrazovanja, kroz novu metodologiju, pokazatelje i procedure
- Uspostavljanje mreže studentske podrške na univerzitetima u Srbiji
- Unapređenje asistivne tehnologije na univerzitetima u Srbiji
- 50 upisanih studenata iz manje zastupljenih grupa u visokom obrazovanju kroz pilot program koji se sprovodi tokom realizacije programa

Realizovane aktivnosti i dosadašnji rezultati projekta:

Studija zatečenog stanja

Svrha Studije zatečenog stanja je dvostruka. Na prvom mestu ona treba da omogući jasan uvid u nejednak obuhvat visokim obrazovanjem različitih delova stanovništva Republike Srbije i da registruje mere koje država Srbija i drugi akteri preduzimaju da se uočene nejednakosti smanje. Na drugom mestu, Studija treba da postavi osnovu za praćenje napredovanja u realizaciji ciljeva projekta (monitoring) i za konačnu ocenu efekata preduzetih mera (evaluacija).

Glavni nalazi

Studentska populacija

1. Povećanje obuhvata visokim obrazovanjem:
   - 2007 visokim obrazovanjem obuhvaćeno 29% generacije, 2010 - 39.4% .
   - Povećanje obuhvata ženskog dela populacije je još izrazitiji, 2007 je obuhvaćeno 31% generacije, 2010 - 44% generacije.
   - Učešće žena u studentskoj populaciji u Srbiji je 55.6%.

2. Socijalno poreklo studenata
   - Nema podataka na osnovu kojih se *neposredno* može ilustrovati veza između materijalnog statusa i visokog obrazovanja. Svi posredni indikatori govore u prilog tome da u porodicama slabijeg materijalnog položaja ima srazmerno manje studenata nego u porodicama sa prosečnim i višim materijalnim položajem.
   - Dece čiji roditelji imaju manje od srednjeg obrazovanja, gotovo da nema među studentima, ni među studentima starijih godina, ni među novoupisanim. Čak 38% studenata ima očeve sa obrazovanjem višim od srednjeg.

3. Teritorijalne razlike
   - Obuhvat visokim obrazovanjem se razlikuje od regiona do regiona. Razlike se smanjuju, mada sporo.
   - Mladi koji žive u univerzitetskim centrima i gradovima u kojima ima visokoškolskih ustanova češće upisuju fakultete i visoke škole nego mladi koji žive u manjim mestima.
   - Ove razlike se povećavaju sa povećanjem nivoa studija: najmanje su na osnovnim strukovnim, najveće na akademskim doktorskim studijama.

4. Romi u studentskoj populaciji

- Romi predstavljaju najneobrazovaniji segment stanovništva Srbije. Među studentima ih ima manje od jednog promila.
- Najveći deo studenata romske nacionalnosti (50%) studira u Vojvodini

5. Studenti sa invaliditetom

- Nema dovoljno podataka da se ocene trendovi u obuhvatu visokim obrazovanjem osoba sa invaliditetom.

Statistika

- Uprkos znatnim poboljšanjima, zvanična statistika još uvek ne prati visoko obrazovanje na zadovoljavajući način.
- Uočeni nedostaci prilikom prikupljanja podataka
  - neke relevantne pojave se ne prate (materijalno stanje studenata);
  - neki podaci se prikupljaju na način koji ne garantuje kompletnost podataka (na pitanje o nacionalnoj pripadnosti i teškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti studenti mogu da ne daju podatke);
  - neki podaci se ne uzimaju od svih studenata (podatke o prethodno završenoj školi daju samo studenti koji prvi put upisuju prvu godinu);
  - nekada su podaci nepotpuni jer studenti prilikom popunjavanja obrasca ne upišu kompletne podatke;
  - nekada se prikupljeni podaci kodiraju na način da nije moguće iskoristiti inače raspoložive informacije (mesto stanovanja npr. koje se šifrira do nivoa opštine).

- I tamo gde ima podataka oni se često ne mogu uporediti sa strukturom čitave populacije, osim u popisnim godinama.

Propisi

- Nedostatak transparentnog i lako dostupnog jedinstvenog informacionog centra o stipendiranju, kreditiranju i drugim podrškama tokom obrazovanja
- Ne postoji jasan legislativan okvir za primenu afirmativnih mera na nivou cele republike za upis na 1. godinu studija i smeštaj u studentske domove studenata/kinja koji spadaju u „osetljive" grupe.
- Nema propisa o obezbeđivanju asistivne tehnologije
- Kašnjenje sa donošenjem podzakonskih akata (primena antidiskriminacio-nih zakona u školama, kategorizacija lica sa invaliditetom)
- Nepotpuno uređeni i neusaglašeni propisi o prikupljanju podataka.

Mere

- Nema kompletnih podataka o tome koliko studije koštaju porodicu studenta a koliko zajednicu. Troškove studija uglavnom snose roditelji. Na osnovu anketa koje sprovodi Republicki zavod za statistiku (Anketa o životnom standardu i anketa o potrošnji domaćinstava) može se proceniti koliko domaćinstva izdvajaju za obrazovanje, posebno za visoko obrazovanje.
- Iz budžeta se školuje 42.8% studenata. Ostali plaćaju školarinu.
- Stipendije i kredite (6.100 din mesečno) koristilo je 12% studenata.
- Pogodnost stanovanja u studentskom domu koristilo je 7% studenata.
- Subvencionisanu ishranu u studentskim restoranima koristilo 20% studenata.
- 80% studenata nije koristilo nijednu vrstu pomoći.
- 60% studenata se ne kvalifikuje za korišćenje nijedne vrste pomoći.

- Nema podataka o efektu mera koje se preduzimaju.
- Mere nisu posebno targetirane (osim mera afirmativne akcije).
- Mere se dodeljuju prema kriterijumu izvrsnosti te utoliko nisu neposredno usmerene na socijalnu dimenziju visokog obrazovanja.

Studentski standard

- Studentski centri uglavnom zadovoljavaju potrebe za smeštajem. 28% studenata koji su konkurisali za dom nisu dobili mesto u domu. Pet gradova u kojima postoje VO uopšte nema studentske domove. Na osnovu ovih podataka se može proceniti da nešto oko 6000 studenata ili oko 3% studentske populacije u ovom trenutku (2010-2011) ima problema sa smestajem.
- Većina objekata u studentskim centrima nije prilagođena potrebama studenata sa invaliditetom. (Osim doma u Beogradu)
- Lokalne samouprave stipendiraju značajan broj studenata – praksa se razlikuje od jedne do druge lokalne zajednice. Nema sistematskih podataka o broju studenata i vrsti stipendija.
- Stipendije se uglavnom dodeljuju na osnovu uspeha, ne na osnovu potreba.
- Lokalne samouprave u sedištima univerziteta i visokih škola sve više vode računa o dostupnosti javnih objekata osobama sa invaliditetom.
- Visokoškolske ustanove sve više prilagođavaju svoje objekte lakšem kretanju osoba sa invaliditetom.
- Opremljenost asistivnom tehnologijom još uvek nedovoljna.

6. aprila, 2012. u Palati Srbije održana je konferencija "Jednak pristup visokom obrazovanju za sve: koliko je daleko i kako ga podstičemo?" na kojoj je predstavljena studija zatečenog stanja koja je proistekla kao rezultat aktivnosti na ovom TEMPUS projektu.

Statistika o studentima visokoškolskih ustanova u Srbiji

15. Novembra 2013. u Palati Srbija održana je radionica pod nazivom „Statistika o studentima visokoškolskih ustanova u Srbiji". Radionica je nastala kao rezultat rada na drugom radnom paketu, a organizovana je u saradnji sa Timom za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije. Predstavljeni su i diskutovani rezultati analize sistema prikupljanja, obrade i distribucije podataka o studentima na visokoškolskim ustanovama u Srbiji i mogućnosti za unapređenje ovog sistema.

Predlog revizije obrasca ŠV 20 i način prikupljanja podataka na osnovu ovog obrasca

U predlog novog ŠV obrasca ugrađeni su novi indikatori, ili revidirani postojeći, kako bi se omogućilo uspešno praćenje jednakosti pristupa visokom obrazovanju. Na Univerzitetu u Beogradu je 06.06.2013. održana radionica na kojoj su predstavnici projektnih partnera angažovanih na ovom radnom paketu razmatrali predlog novog sadržaja obrasca ŠV 20 kao i načina prikupljanja podataka dobijenih ovim obrascem.

Predlog strukture službi za pomoć studentima na univerzitetima u Srbiji

Kao produkt aktivnosti na radnom paketu 4 nastao je dokument: Predlog strukture službi za pomoć studentima na univerzitetima u Srbiji. (www. equied.ni.ac.rs)

Tokom juna 2013. na univerzitetima u Srbiji koji učestvuju na TEMPUS projektu EQUI-ED obavilo se prikupljanje podataka o praksama i raspoloživim resursima koji su iskorišćeni za koncipiranje predloga i biće osnova za uspostavljanje mreže službi studentske podrške na univerzitetima u Srbiji.

50 upisanih studenata iz manje zastupljenih grupa u visokom obrazovanju kroz pilot program koji se sprovodi tokom realizacije programa

U okviru pilot programa koji se sprovodi kroz projekat EQUI-ED odabrano je 50 učenika srednjih škola u Srbiji, pripadnika podzastupljenih grupa, koji su pohađali radionice i dobili različite vidove podrške i pomoći u cilju uspešnog upisa na univerzitete u Srbiji. Sada su oni studenti fakulteta za koje su se pripremali u okviru programa, nakon uspešno položenih prijemnih ispita.

Asistivna tehnologija na univerzitetima u Srbiji

Nakon analize prisustva različitih vidova asistivne tehnologije na univerzitetima u Srbiji, kao i analize potreba studenata, uz pomoć Usruženja studenata sa hendikepom sačinjena je lista prioriteta i u toku je nabavka asistivne tehnologije.

Studijski boravci na univerzitetetima u Barseloni, Londonu (Roehampton) i Mariboru

Cilj ovih seminara bio je, pored prenošenja znanja i iskustava partnera iz EU iz oblasti politike proširenja pristupa visokom obrazovanju, koncipiranje projektnih aktivnosti: formulisanja mera socijalne politike u oblasti proširenja pristupa primerenih društvenoj realnosti u Srbiji, ustanovljavanja službi podrške studentima koji dolaze iz podzastupljenih grupa na univerzitetima i fakultetima u Srbiji, sprovođenja pilot projekta u okviru koga će kroz različite vrste podrške 50 mladih ljudi iz manje zastupenih grupa biti pripremljeni za upis na fakultete.

U okviru projektnih aktivnosti na TEMPUS projektu EQUI-ED, grupa od 21 učesnika iz Srbije je učestvovala u studijskoj poseti Velikoj Britaniji. U okviru posete održana je dvodnevna obuka o statistici u visokom obrazovanju u Velikoj Britaniji. Obuku su održali stručnjaci iz HESA (Higher Education Statistics Agency). HESA je sektorska organizacija (osnovana i finansirana od strane svih visokoškolskih ustanova u Velikoj Britaniji) koja ima centralnu ulogu u prikupljanju, obradi i diseminaciji podataka o visokom obrazovanju u VB.